

דעות

אשליית הסטטוס-קוו היא מתכון לעוד אסון

שאל אריאלי ומעוז רוזנטל • ד"ר אריאלי הוא ראש קבוצת המחקר "תמרור",
וד"ר רוזנטל הוא מרצה בכיר בחוג לפוליטיקה ותקשורת במרכז האקדמי
הרב-תחומי בירושלים, עמית מחקר בקבוצת "תמרור"

02 באפריל 2025 • 20:00

בעוד תשומת הלב הציבורית מרותקת למלחמה המתחדשת ברצועת
עזה, לבנון, סוריה ותימן, בהובלת ממשלת ישראל
הלאומנית-המשיחית, לצד הניסיונות לפטר את שומרי הסף, תהליך
מסוכן ביותר מואץ מתחת לרדאר החדשותי. ישראל צועדת במהירות
לעבר סיפוח ולאובדן זהותה כמדינה יהודית ודמוקרטית. אין זו נבואת
זעם אפוקליפטית, אלא תובנה המבוססת על ניתוח שיטתי ועקבי של
השיח הפוליטי בישראל בנושא הסכסוך הישראלי-הפלסטיני.

מחקר מקיף שערכנו באחרונה, המתבסס על ניתוח של יותר מ-15
אלף פוסטים ברשת X (לשעבר טוויטר) של מנהיגי המפלגות בישראל
מ-2018 עד סוף 2024 חושף את הכזב שבתפישת ה"סטטוס-קוו" —
האשליה הנוחה המוכרת לציבור הישראלי כ"ניהול הסכסוך". מתחת
למעטה של ניהול משברים שוטפים ישראל מתקדמת בצעדים נחوشים
לעבר סיפוח השטחים והחלת ריבונות ישראלית עליהם. מהלך שיחרוץ
את גורלה כמדינת אפרטהייד או כמדינה דולאומית.

הנתונים מדברים בבהירות מטרידה: מתוך 15,135 פוסטים שנותחו,
9,692 עסקו בסטטוס-קוו, לעומת מספרים זעומים של פוסטים
העוסקים בחלופות מדיניות ארוכות טווח: 886 להיפרדות, 848
לסיפוח, ורק 333 להסכם שתי המדינות. המשמעות ברורה: הממסד

הפוליטי מעדיף לטפח את אשליית הסטטוס־קוו, שאינה אלא מסווה לסיפוח זוחל. זהו מנגנון הונאה עצמית קולקטיבי, המאפשר לציבור לסבור שהמצב הנוכחי יכול להימשך לנצח, בעוד בפועל כל יום מקדם את ישראל למציאות חד־מדינתית בלתי הפיכה. בעוד הציבור שבוי באשליית "המצב הקיים", הימין המשיחי־הלאומני פועל לקידום מציאות של מדינה אחת.

הניתוח חושף את חלוקת ה"טריטוריה האידיאולוגית" בין המחנות הפוליטיים בישראל. בצלאל סמוטריץ' מוביל את שיח הסיפוח עם 143 אזכורים — כשליש (31.1%) מכלל האזכורים בקטיגוריה זו, ורמת תמיכה כמעט מוחלטת. איתמר בן גביר מציג תמיכה מלאה בסיפוח, וגם בנימין נתניהו, למרות שלמען התקשורת הבינלאומית מסווה את עמדותיו האמיתיות תחת מעטה של "אני לא קשור לזה", מפגין תמיכה מלאה בסיפוח כשהוא נדרש לנושא.

מפתיע, אך אולי לא כל כך, לגלות שיצחק גולדקנופף, מנהיג מפלגה חרדית, הוא פרטנר אידיאולוגי פעיל של סמוטריץ' ובן גביר. זהו איש נוסף לברית האינטרסים בין הניאומשיחיות הדתית־הלאומית לבין האורתודוקסיה החרדית; ברית המסכנת את האופי החילוני־הליברלי של ישראל.

במחנה השני מוביל יאיר לפיד את השיח על אפשרות של הסכם מדיני עם 83 אזכורים, כמחצית מכלל האזכורים בקטיגוריה זו. יאיר גולן ואיימן עודה המייצגים את הקצה השמאלי של הספקטרום, תומכים באופן עקבי בהסכם שתי המדינות ובהפרדות, אך קולם הולך ונחלש בנוף הפוליטי המקצין. בני גנץ ממשיך להיצמד לשיח הסטטוס־קוו (637 אזכורים), ורק לעיתים רחוקות מתבטא בעד הסכם מדיני. זהו סימפטום ברור לרתיעה של פוליטיקאים ישראלים מרכזיים מהתמודדות אמיצה עם הצורך בהכרעה אסטרטגית.

אחת התופעות המרתקות שחשף המחקר היא השימוש במושג "היפרדות" — מלת הקסם, המאפשרת הכל ולא כלום — בידי כמעט

כל המחנות הפוליטיים, בשעה שלכל מחנה פרשנות משלו של המושג. בעבור עודה וגולן היפרדות היא בסיס להפרדה מדינית וגיאוגרפית, שתוביל לשתי מדינות. לפיד וגנץ רואים בהיפרדות מהלך שיבטיח רוב יהודי במדינה דמוקרטית. בן גביר וסמוטריץ' מפרשים היפרדות כהפרדה אתנית בלא ויתור טריטוריאלי; כלומר, גטואיזציה של האוכלוסייה הפלסטינית תחת ריבונות ישראלית.

זהו תרגיל קלאסי באורוליאניזם פוליטי. אותה מלה משמשת לתיאור חזונות מנוגדים לחלוטין, תוך יצירת אשליה של הסכמה רחבה. במציאות המונח "היפרדות" אינו אלא פיקציה סמנטית, המאפשרת את המשך הסחבת וההתחמקות מהכרעות. בניגוד למה שהיה אפשר לצפות, אירועי 7 באוקטובר לא הובילו לחשבון נפש אסטרטגי על כישלון מדיניות "ניהול הסכסוך". להיפך, הם שימשו דווקא כזרז להקצנת העמדות ולהתחזקות השיח הביטחוני קצר הטווח.

ולראיה, 53.5% מהפוסטים התומכים בסיפוח פורסמו מאז אוקטובר 2023. השיח על הסטטוס־קוו כמעט הכפיל את עצמו, מ-1,451 פוסטים תומכים לפני אוקטובר 2023 ל-2,658 פוסטים תומכים אחריו. התמיכה בהיפרדות, לעומת זאת, ירדה ב-24%. זהו פרדוקס מטריד במיוחד. דווקא האירוע שחשף את כישלון מדיניות ניהול הסכסוך הוביל להתחזקות השיח התומך במדיניות כושלת זו. ישראל נוהגת כמכור העומד מול שוקת שבורה, אך במקום להתפכח מההתמכרות לאשליית הסטטוס־קוו הוא מגביר את המינון.

הרבעון האחרון של 2024 מספק תמונת מצב עדכנית של השיח הפוליטי. למרות ירידה כללית בהיקף השיח על הסכסוך (1,097 פוסטים לעומת 1,260 ברבעון הקודם) מגמות ההקצנה והקיטוב מתחזקות. 96% מהפוסטים המתייחסים לסיפוח תומכים בו — שיעור מדאיג המעיד על קונצנזוס מתגבש בקרב מי שעוסקים בנושא. נתניהו, בתרגיל מוכר של "התכחשות מודעת", נמנע ברבעון האחרון מלהעלות פוסטים בנושא סיפוח; מהלך שקוף, שנועד לשמר את הערפול שהוא כה זקוק לו בזירה הבינלאומית.

במקביל, גולדקנופף חורג מהניטרליות המסורתית של החרדים ומציג עמדה ימנית מובהקת בנושא הסיפוח — סימן מדאיג נוסף להקצנה כוללת במערכת הפוליטית. לפיד, גולן ועודה ממשיכים לדבוק בגישת ההסכם המדיני וההפרדות, אך קולם הולך ונשחק בשיח הציבורי הכללי.

חוקרי סכסוכים מזהירים, שנקודת האל־חזור בסכסוך הישראלי־הפלסטיני איננה עניין תיאורטי, אלא סף ממשי שישראל מתקרבת אליו במהירות. דו"ח האו"ם מ-2017 כבר הצביע על כך שהסכסוך מתקרב "לנקודה שממנה לא ניתן לחזור", והמגמות מאז רק התעצמו.

המציאות הדמוגרפית, הגיאופוליטית והתשתיתית בשטחים כבר יצרה מצב ולפיו הפרדה פיסית בין האוכלוסיות אפשרית, אך במחירים הולכים ועולים. האוכלוסייה הפלסטינית בגדה מונה כ-3.2 מיליון בני אדם, אך מערכת הכבישים שישראל בנתה ובונה יצרה מציאות של שזירה וכליאה של הפלסטינים בין שטחי התנחלויות, שנוספים עליהן מאחזים לא חוקיים, בעיקר בדפוס של חוות חקלאיות.

מנגנון של הונאה עצמית קולקטיבית מאפשר לפוליטיקאים להתקדם למציאות חד־מדינתית בלתי הפיכה

במצב זה, הדבקות באשליית הסטטוס־קוו היא למעשה בחירה פסיבית במסלול המוביל למציאות חד־מדינתית. מציאות, שישראל תיאלץ לבחור בה בין אופיה היהודי לבין אופיה הדמוקרטי.

האליטה הפוליטית בישראל, בהובלת נתניהו, בחרה באסטרטגיה של דחיית הכרעות והתחמקות מבחירות קשות. אך האירוניה המרה היא, שהניסיון להימנע מבחירה הוא עצמו בחירה. בחירה שהובילה לאירועי 7 באוקטובר ותוביל לאובדן המדינה היהודית והדמוקרטי.

חוק הברזל של הדמוגרפיה אינו מאפשר לישראל להמשיך לשלוט על מיליוני פלסטינים בלא זכויות אזרחיות ופוליטיות, בלי להיהפך למדינת אפרטהייד. במקביל, מתן זכויות מלאות לפלסטינים ישנה מהותית את האופי היהודי של המדינה. הבחירה המתחמקת בסטטוס־קוו היא גלישה איטית אך בטוחה לעבר תהום. דווקא בתקופה של טלטלה גיאופוליטית זקוקה ישראל למנהיגות אמיצה, שתהיה מוכנה לעשות את הבחירות הקשות הנדרשות כדי להבטיח את עתידה כמדינה יהודית ודמוקרטית.

היפרדות מהפלסטינים והקמת שתי מדינות לשני העמים — זה הפתרון היחיד שיבטיח את עתיד ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. כל פתרון אחר מייצג גרסה כזאת או אחרת של התכחשות, אשליה עצמית, או הונאה. ככל שנקדים להתעשת, כך יקטן המחיר הלאומי שנשלם.

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

+ מתנחלים

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ